

شناسایی و ارزیابی جدایه‌های عامل بیماری پژمردگی قارچی فوزاریومی و ورتیسلیومی بادنجان در مناطق مختلف کشور

ناهید قاسمی^۱، ژاله منصوری^۱، نسرين نوروزی راد^۱، رامین حاجیان فر^۲، حمیدرضا زمانی‌زاده^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد بیماری شناسی گیاهی دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران

۲- استادیار و عضو هیات علمی موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر

۳- استاد و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران

پژمردگی آوندی فوزاریومی و ورتیسلیومی از مهم‌ترین بیماری‌های شایع در بسیاری از گیاهان با دامنه میزبانی وسیع می‌باشند. گیاه بادنجان از جمله میزبان‌های حساس به این دو بیماری مهم می‌باشد. در این تحقیق به منظور شناسایی و ارزیابی مقاومت لاین‌های اصلاحی مختلف بادنجان نسبت به بیماری پژمردگی آوندی فوزاریومی و ورتیسلیومی، ابتدا عوامل مهم و شایع بیمارگر قارچی عامل پژمردگی در مناطق مختلف کشت محصول در کشور و میزان خسارتزایی آنها در توده‌های حساس مورد بررسی قرار گرفت. در طول فصل زراعی نمونه‌ها از مناطق بادنجان کاری مهم در کشور شامل دزفول، میناب، اراک، ساوه، اصفهان، شاهرود، قائم شهر، سنندج و کرج جمع‌آوری گردید. نمونه‌های تهیه شده به آزمایشگاه منتقل گردید. در آزمایشگاه، عامل بیماری از محیط‌های کشت PDA، WA برای جداسازی و خالص‌سازی و محیط‌های SNA، CLA و ZDB به ترتیب برای شناسایی گونه‌های قارچی فوزاریوم و ورتیسلیوم استفاده گردید. در مجموع تعداد ۳۰ جدایه قارچی فوزاریوم و ۱۰ جدایه قارچی ورتیسلیوم جداسازی و مورد بررسی مورفولوژیکی و تاکسونومیکی قرار گرفت. نتایج حاصله نشان داد که عوامل بیماری فوزاریومی پژمردگی بادنجان به یکی از گونه‌های *F. solani*، *F. oxysporum*، *F. chlamydosporum*، *F. sambucinum* و عامل ورتیسلیومی به گونه *Verticillium dahliae* تعلق داشتند. در بین جدایه‌های قارچی فوزاریوم، فراوانی نسبی جدایه‌های قارچی متعلق به گونه *F. oxysporum* با تعداد (15) جدایه بالاتر از سایر گونه‌ها بود. آزمون بیماریزایی جدایه‌های قارچی نماینده از مناطق و گونه‌های مختلف به روش Root dip و با استفاده از سوسپانسیون اسپور قارچ فوزاریوم و ورتیسلیوم به ترتیب به میزان 10^6 و 10^7 اسپور در میلی لیتر انجام گرفت. یک هفته پس از انجام مایه زنی نتایج پیشرفت بیماری روی گیاهچه‌ها بررسی و یادداشت برداری شد. یادداشت برداری‌ها به مدت یک ماه در فواصل زمانی ۵ روز با استفاده از سیستم نمره‌دهی AUDPC برای قارچ فوزاریوم و سیستم نمره دهی براساس شاخص‌های علائم برگ (LSI) و تغییر رنگ آوندی (VDI) برای قارچ ورتیسلیوم انجام شد. نتایج حاصل از ارزیابی ویرولانسی جدایه‌های عامل بیماری نشان داد که جدایه‌های قارچی فوزاریومی متعلق به گونه‌های قارچی (*F. oxysporum*، *F. solani*) جدا شده از مناطق کرج و میناب (KR1-BS) در هر دو توده محلی ورامین و دزفول با میانگین AUDPC به میزان (15 و 17.5) نسبت به سایرین از بیماریزایی بالاتری برخوردار بودند. همچنین جدایه قارچی *V. dahliae* با شاخص علائم برگ و تغییر رنگ آوندی به ترتیب به میزان (6 و 5) از منطقه صفی‌آباد در توده‌های دزفول و شاهرود بیش‌ترین خسارتزایی را داشتند.

واژه‌های کلیدی: بادنجان، پژمردگی آوندی، فوزاریوم، ورتیسلیوم، لاین اصلاحی، بیماریزایی.